

KOEIEN UIT DE WEI

In de discussie rond agrarisch natuurbeheer wordt door de boeren bij herhaling het argument gebruikt dat zij beter dan wie ook kunnen zorgen voor de instandhouding van het landschap. Het waren immers de boeren zelf die het landschap in het begin van de vorige eeuw, maar ook al ver daarvoor, met hun eigen handen hebben gecreëerd. Maar is dit een garantie voor de toekomst?

Onderzoek van de Landbouwniversiteit Wageningen, gepubliceerd in *Nature* in 2001, heeft onomstotelijk vastgesteld dat agrarisch natuurbeheer geen positief effect heeft op de biodiversiteit. Een vraag die men zich daarbij kan stellen is of het aantal soorten een juiste maat is voor de kwaliteit van het landschap en of het de goede graadmeter is om de effectiviteit van het beheer te bepalen. Veel biologen (en ook politici) menen een kwaliteitsmeting te kunnen doen met bijzondere soorten die op een Rode Lijst zijn geplaatst en waarvan de aanwezigheid bepalend is voor goede natuur.

Een zwakte bij deze insteek is dat de referentienatuur nogal willekeurig is bepaald. Want hoever moet je terug om aan te geven wat je wilt?

Nu heeft er altijd al een on-grijpbare wrijving bestaan tussen welvaarts groei en ecologische rijkdom. In de NRC van 22 augustus 2002 wordt terecht door Robert Giebels gesteld dat je de jungle nu eenmaal niet kunt eten en dat je dus de mensen in ontwikkelingslanden niet kwalijk kunt nemen dat grote arealen oerwoud worden omgezet in landbouwgrond. En dat is in Nederland natuurlijk niet anders geweest. De boer brak

het bos af en creëerde de boerderij, het boeren erf, de akker en de wei. En omdat het prikkeldraad nog niet was uitgevonden creëerde hij ook de houtwal, de haag of de graft en iets later de hooilanden, de vloeiveiden en de hei. Door de verscheidenheid van biotopen grepen alle planten en dieren echter zelf hun kans (gaat heen en vermenigvuldig u), met als resultaat een gevarieerde flora en fauna die we nu betitelen als biodiversiteit. Hub Bemelmans (Milieufederatie Limburg) noemt het de kip met de gouden eieren die door het huidige beleid dreigt te worden geslacht.

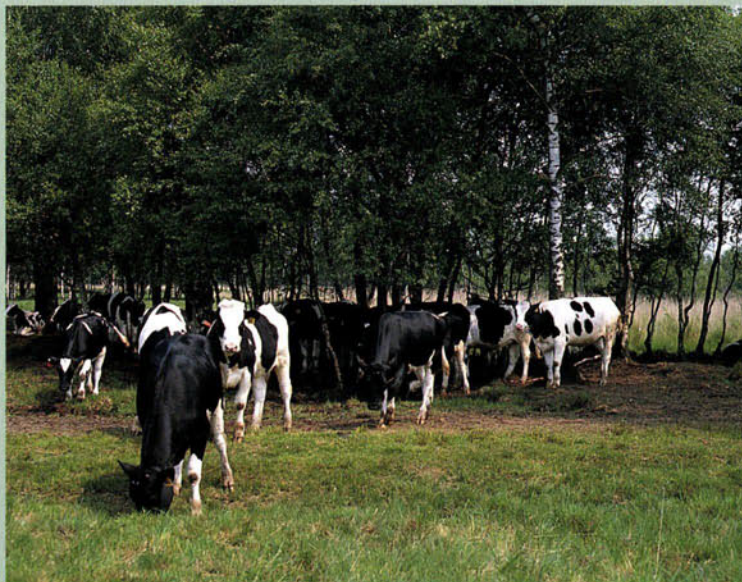
Maar de kip raakte natuurlijk al veel eerder zijn veren kwijt, onder andere door de introductie van kunstmest en de toenemende mechanisatie. Het was in de jaren zestig van de vorige eeuw vooral de ontwikkeling van de grootschalige landbouw, met als voorvechter Sicco Mansholt, die de ruiende kip tenslotte op het hakblok heeft gelegd. De ruilverkaveling deed zijn intrede om grootschaliger en efficiënter te kunnen werken en daarmee de productie te verhogen. De ontwikkeling van de landbouw werd als nooit tevoren gestimuleerd. Landbouwsubsidies werden ingevoerd om de Nederlandse boer tegen de concurrentie van de arme Zuid-Europese landbouwers te beschermen. De bijl was daarmee gevallen.

Om de naspartelende kip nog een beetje tevreden te stellen bedacht men

de Relatienota, de Bergboerenregeling, de Mac Sharry-regeling en werd het ene quotum na het andere vastgesteld. Maar dat alles kon niet verhinderen dat de kip snel van zijn veren werd ontdaan. Het trieste is dat in deze ontwikkeling ook de boer werd geplukt. Het ene na het andere boerenbedrijf werd en wordt gesloten. Enige naïviteit kan de boer daarbij niet worden ontzegd. Grootschaligheid moest immers onherroepelijk leiden tot een verlaging van de werkgelegenheid. Terwijl banken bewust in de agrarische sector bleven investeren en de oplossing zochten in de intensieve veehouderij of glastuinbouw, werd de strop hoe langer hoe meer aangetrokken. Het gemiddelde inkomen van de Nederlandse boer daalde in 2004 wederom, in dat jaar met ongeveer 11%, terwijl zijn Europese collega ruim 3% meer verdiende.

De gouden eieren zijn inmiddels in het landschap niet meer te vinden. Als eerste verdwenen de orchideeën, gevolgd door de ratelaars en de pinkster-

bloemen. In sommige weilanden werd het gouden randje nog even bepaald door boterbloemen en paardenbloemen, maar daarna was er alleen nog maar gras. Eerst nog in diverse soorten, later nog maar in één. De kippen en de varkens verdwenen uit de buitenlucht, heel recent gevolgd door de koeien. Daar zijn bepaalde politici niet blij mee. Zij vragen voor steun om de boer in staat te stellen met zijn rood- en zwartbonte melkkoeien het landschap te laten bepalen. En ze hebben inmiddels een alternatief. Het paard moet op de politieke agenda, want de paardenhouderij doet het in tegenstelling tot

de andere sectoren in Nederland nog uitstekend. Van echt innovatief, maar vooral zelfstandig, agrarisch ondernemerschap zie ik behoudens wat biologische teelten en productie van streekproducten te weinig terug. Om van het agrarisch natuurbeheer nog maar te zwijgen. Daarvoor moet je immers weten wat natuur is. En daar heeft de gemiddelde Nederlander nog steeds geen beeld van, getuige ook de column van Geleijne over soortenbeheer in de NRC van 18 december 2004 (misschien moet de man zich maar bij Fokke & Sukke houden) en de bijdrage van Arjen Schreuder over de boer als boswachter in het Vechtdal in dezelfde krant. Natuur en landschap zijn toch echt twee verschillende grootheden die regelmatig met elkaar kunnen conflicteren, ook al worden ze vaak in één adem genoemd.

Wat me in deze hele discussie niet bevalt, is dat het alsmat draait om geld. Niet dat ik wakker lig van mijn belastingcenten die door de staat worden geïnd, maar je wilt er natuurlijk graag wat voor terug. Het zal toch niet zo zijn dat we na de door ons gesubsidieerde afbraak van het landschap nu opnieuw moeten gaan betalen voor het zien van een koe of een paard in de wei? Of voor de wei zelf?

A. Lenders